

СУЧАСНИЙ ГУМАНІЗМ. ІДЕЯ ЧИ ІДЕОЛОГІЯ?

Редін Д.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л. А.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057)702-14-65)
e-mail: dmytro.redin@nure.ua

In the modern world, the idea of humanization of modern society is extremely relevant. During this report the basic aspects of the idea of humanism were investigated, the preconditions of origin were analyzed, the prospects of development were summarized. A very controversial issue on the belonging of humanism to the category of ideology was also considered, and several authoritative opinions on this issue were analyzed. Aspects of the development of generally accepted ideologies, which became known in the early 19th century, were taken as a basis.

Що таке ідея у сучасному світі? Це засіб і форма людського пізнання дійсності. Але варто врахувати, що ідея у свою чергу є складовою частиною ідеологій. Типовими прикладами ідеологій, які набули популярності ще з 19 віку можна вважати лібералізм, комунізм, консерватизм, фашизм та інші. Однак питання, чи можна класифікувати гуманізм як ідеологію, і досі є предметом палких дискусій серед науковців. Отже, актуальність даної теми полягає насамперед у проблемі класифікації такого поняття як гуманізм. Також окремої уваги заслуговує його становище відносно інших ідеологій.

Для того, щоб провести комплексне дослідження даної тематики, варто насамперед ознайомитись з чітким визначенням терміну гуманізм. Насправді існує купа варіантів трактування цього явища, але на мою думку найдоречнішою буде позиція Л.Баткіна. Гуманізм – система світоглядних орієнтацій, центром котрих є людина, її самість, високе призначення та право на вільну самореалізацію [1]. Варто відзначити, що у кожній країні крім загальних засад гуманізму створюються окремі його форми. Також особливий акцент варто зробити на природних та соціальних передумовах виникнення гуманізму. Природні умови – це вроджена емпатія, соціальні – розвиток самосвідомості і інтелекту громадян. Емпатія необхідна людським групам для того, щоб зберігатися за рахунок добровільної жертви окремих індивідуумів. При цьому емпатія породжує альтруїзм і, отже, гуманне ставлення до тих, до кого вона випробовується.

Кожна ідея, перед тим як стати ідеологією, проходить досить довгий шлях. Особливого висвітлення цей факт набув у теорії марксизму. Маркс вважав, що зброя критики не може, звичайно, замінити критики зброєю, матеріальна сила повинна бути перекинута матеріальною ж силою, але теорія стає матеріальною силою, як тільки вона опановує масами.

Тобто перспективи перетворення ідеї до ідеології залежать виключно від того, як конкретна ідея сприймається у масах у даний час. На сприйняття ідеї впливає цілий комплекс факторів, які формують так званий поточний «настрій» соціуму. Серед цих факторів можна відзначити війну, економічне становище, політичний фон, навіть географічне положення може відігравати ключову роль. Також варто відзначити форму подачі ідеології у маси. Лише фашизм набув можливості отримати повну державну підтримку, та обійтися мінімальними змінами у головній концепції ідеології. Що стосується марксизму, консерватизму та лібералізму, то вони ніколи не були реалізовані у так званому «чистому» вигляді.

Дуже цікавою з точки зору класифікації поняття гуманізму є позиція А.Круглова. Він однозначно заявляє, що гуманізм – не ідеологія. Ідеологією систему поглядів робить лише її соціально-нормативний характер. Ідеологія з його точки зору відображає образ життя та спосіб збереження соціуму. Тобто він вважає, що гуманізм – однозначно не ідеологія та займає альтернативну позицію відносно неї [2].

Також існує позиція, що ідеї гуманізму можна використовувати як засіб адаптації ідеології під сучасні тенденції. Гуманізація ідеології повинна базуватися на корегуванні самої початкової ідеї освітянського гуманізму.

Людяність як реалізація гуманістичного ідеалу, зумовлена посиленою роботою критичного мислення, долає егоїзм, але не гарантовано, і тому не загальноприйнята масовою свідомістю (носить декларативний характер). Позитивним аспектом в реалізації освітянського гуманізму можна вважати те, що він поставив людяність в ряд соціально бажаних якостей, дав їй правову основу, закріпив в масовій свідомості як належну, необхідну, але, на жаль, не обов'язкову якість. Це зрозуміло в контексті капіталістичного світу. Все, що не заважає конкуренції і ефективності не відторгається, а якщо допомагає, то приймається, але із застереженнями.

Отже, гуманізм не ідеологія, але він здатний об'єднати всіх, хто розуміє необхідність гуманізації людських відносин. Саме гуманізм може застерігати від крайнощів, до яких призводять спроби втілення ідей (ідеологій) лібералізму і комунізму.

Перелік посилань

1. Баткін Л.М. Італьянские гуманисты: стиль жизни, стиль мышления / Л.М. Баткин. – М., 1978. – С. 6-7.
3. Субботина Н.Д. Идея гуманизма как фактор общественного развития [Текст] / Н.Д.Субботина // Вопросы философии / глав. ред. Пружинин Б.И. – 2018. – №8.